

Zajęcia 5

Objawy reakcji chemicznych

Reakcja chemiczna jest to przemiana termodynamiczna w której znikają jedne substancje a pojawiają się nowe.

Aby stwierdzić czy jakaś reakcja zaszła należy przeprowadzić szereg precyzyjnych analiz.

W przypadku gdy nie potrzeba dużej pewności opieramy się tylko na objawach reakcji chemicznej.

Objawy mogą być wizualne, akustyczne zapachowe i cieplne:

Objawy wizualne:

1. Jeżeli w czasie reakcji chemicznej czyli gdy reagują dwie lub więcej substancji następuje zmiana barwy to należy przypuszczać że zaszła reakcja chemiczna.
2. Jeżeli w trakcie reakcji wytrąca się osad t.j. tworzy się nowa nierozpuszczalna substancja wtedy należy przypuszczać że zaszła reakcja chemiczna.
3. Jeżeli w czasie reakcji przy dodawaniu innej substancji nierozpuszczalna substancja (osad) ulega rozpuszczeniu to możemy przypuszczać że zaszła reakcja chemiczna.
4. Jeżeli w czasie reakcji po zmieszaniu substancji zaczynają się wydzielać bąbelczki gazu to możemy przypuszczać że zachodzi reakcja chemiczna.

Objawy akustyczne:

1. Jeżeli w czasie reakcji słychać jakiś hałas (wybuch) to przypuszczamy że zaszła reakcja chemiczna.

Objawy zapachowe :

1. Jeżeli w czasie reakcji zmienia się lub powstaje inny zapach to sugeruje to że zaszła reakcja chemiczna.

Objawy cieplne :

1. Niekiedy reakcji chemicznej towarzyszą efekty cieplne. Można więc precyzyjnie określić czy reakcja zachodzi czy nie. Może to być efekt związany z wydzieleniem ciepła- reakcja egzoenergetyczna lub obniżeniem temperatury reakcja endoenergetyczna.

Efekt cieplny różnych reakcji najczęściej biochemicznych mierzymy gdy kontrolujemy temperaturę ciała lub innych organów.

Doświadczenia 1-7

Odczynniki:

Roztwory: FeCl_3 , NH_4SCN , AgNO_3 , NaCl , HgCl_2 , KI , Na_2CO_3 , HCl , Na_2S ,

Ciała stałe: Al , CaO

Sprzęt laboratoryjny: probówki, palnik

Doświadczenie 1. Zmiana barwy

Odczynniki: Roztwory: FeCl_3 , NH_4SCN

Wykonanie:

Do probówki nalewamy około 1cm^3 FeCl_3 i około 1cm^3 NH_4SCN , obserwujemy pojawienie się charakterystycznego zabarwienia.

Napisanie i uzgodnienie równania reakcji chemicznej (cząsteczkowo i jonowo).

Doświadczenie 2. Wytrącanie osadu, zmiana barwy

Odczynniki: Roztwory: AgNO_3 , NaCl

Wykonanie:

Do probówki nalewamy około 1cm^3 AgNO_3 i około 1cm^3 NaCl , obserwujemy wytrącanie się osadu i po około kilku minutach na świetle zmianę barwy.

Napisanie i uzgodnienie równania reakcji chemicznej (cząsteczkowo i jonowo).

Doświadczenie 3. Rozpuszczanie osadu

Odczynniki: Roztwory: HgCl_2 , KI

Wykonanie:

Do probówki nalewamy około 1cm^3 HgCl_2 i kilka kropli KI , obserwujemy wytrącanie się osadu. Następnie dodajemy nadmiar KI do momentu roztworzenia osadu.

Napisanie i uzgodnienie równania reakcji chemicznej (cząsteczkowo i jonowo).

Doświadczenie 4. Wydzielanie gazu

Odczynniki: Roztwory: Na_2CO_3 , HCl

Wykonanie:

Do probówki nalewamy około 1cm^3 Na_2CO_3 a następnie kilka cm^3 2M HCl , obserwujemy wydzielanie się banieczek gazu.

Napisanie i uzgodnienie równania reakcji chemicznej (cząsteczkowo i jonowo).

Doświadczenie 5. Efekt akustyczny

Odczynniki: Roztwory: HCl , ciało stałe Al

Wykonanie:

Probówkę z kołnierzykiem łapiemy u wylotu łapką do probówek a następnie dodajemy łyżeczką trochę wiórków glinu i $3-4\text{ cm}^3$ 2M HCl . Probówkę zatykamy kciukiem i przybliżamy do płomienia palnika wcześniej zapalonego. Obserwujemy charakterystyczny odgłos zachodzącej reakcji chemicznej. Dolną część probówki dotykamy palcami w celu określenia temperatury.

Napisanie i uzgodnienie równania reakcji chemicznej (cząsteczkowo i jonowo).

Doświadczenie 6. Efekt termiczny

Odczynniki: ciało stałe CaO

Wykonanie:

Do probówki dodajemy łyżeczką około 1cm^3 wyprażonego CaO i około 1cm^3 wody destylowanej. Sprawdzamy temperaturę probówki gdzie zachodzi reakcja.

Napisanie i uzgodnienie równania reakcji chemicznej (cząsteczkowo i jonowo).

Doświadczenie 7. Efekt zapachowy

Odczynniki: Roztwory: HCl , Na_2S

Wykonanie:

Do probówki nalewamy około 1cm^3 roztworu Na_2S i kilka kropli HCl . Zawartość probówki wachamy u jej wylotu. Pozostałość po reakcji wylewamy do zlewu pod digestorium i tam probówkę myjemy.

Napisanie i uzgodnienie równania reakcji chemicznej (cząsteczkowo i jonowo).